

Nr 220.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1943 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 16—18) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna till Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor, till Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor och till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ett reservationsanslag av 14,000,000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 283, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 21 maj 1943, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1943/44 under femte huvudtiteln anvisa till Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor, till Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor, och till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ett reservationsanslag av 13,000,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. Heiding m. fl.* (I: 314) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Andersson i Vigelsbo m. fl.* (II: 445), vari hemställts, att riksdagen måtte anslå 12 miljoner kronor till åtgärder för arbetsmarknadens reglering — varvid anslaget till kontantunderstödsverksamhet minskas till 1.5 miljoner kronor mot av Kungl. Maj:t föreslagna 2.5 miljoner kronor — och i övrigt beakta de synpunkter, som i motionen anförts,

dels ock en inom andra kammaren av fru *Disa Västberg m. fl.* väckt motion (II: 160), vari hemställts, att riksdagen måtte anhålla om bemyndigande för statens arbetsmarknadskommission att ur medlen för arbetsmarknadens reglering lämna bidrag till ekonomiskt hårt belastade kommuner med behov av kvinnlig normal- eller reservarbetskraft för inrättande och understödjande av dagvårdsinstitutioner för barn samt tryggnad av behovet av hemhjälp till familjerna.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionerna II: 445 och 160.

Arbetsmarknadsläget m. m. Med skrivelse den 8 maj 1943 har *statens arbetsmarknadskommission* överlämnat verksamhetsberättelse för år 1942 samt första kvartalet 1943 ävensom framlagt förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1943/44. Kommissionen har därvid bland annat framlagt förslag till ändrade grunder för lönesättningen för arkivarbetarna. Förslaget, beträffande vars närmare utformning utskottet får hänvisa till propositionen (sid. 85—103), innebär i huvudsak följande.

Arkivarbetena föreslås uppdelade i A-arbeten och B-arbeten, varvid till A-arbeten skulle hänföras de arbetsplatser, vid vilka skulle krävas högre kompetens. Övriga arkivarbeten, vilka beräknas omfatta minst $\frac{2}{3}$ av hela antalet, skulle utgöra B-arbeten. Jämsides med denna uppdelning föreslår kommissionen en ny lönesättning, innebärande att lönen till arkivarbetare uppdelas i grundlön och familjetillägg. Därjämte skulle de personer, som till följd av sin speciella kompetens förklarats behöriga för och hänvisats till A-arbeten, erhålla ett visst kompetenstillägg.

Med hänsyn till att avlöningen på I-ort för närvarande uppgår för extra vaktmästare till 299 kronor för månad och för extra skrivbiträde till 260 kronor för månad föreslår kommissionen att grundlönen på I-ort för arkivarbetare (B-arbete) bestämmes till 270 kronor för månad. Familjetillägget för dag på I-ort föreslås till 1 kronor 50 öre för hustru och 75 öre för barn. Slutligen föreslås kompetenstillägget (A-arbete) till 30 kronor för månad.

Samtliga arkivarbetare erhålla nu 321 kronor för månad på I-ort. Efter genomförande av kommissionens förslag skulle en arkivarbetare (B-arbete) erhålla på I-ort såsom ensamstående 270 kronor för månad och såsom familjeförsörjare (hustru och 1 barn) 337 kronor 50 öre. Motsvarande siffror för en med A-arbete sysselsatt arkivarbetare skulle utgöra 300 kronor respektive 367 kronor 50 öre.

Kommissionen har vidare ingått på frågan om befogenheten att tillsätta tjänster hos länsarbetsnämnderna. Rörande frågans tidigare behandling märkes följande.

I sin underdåniga framställning den 23 april 1942 (prop. 1942: 344, sid. 76 ff) berörde kommissionen arbetsförmedlingspersonalens anställningsförhållanden. Det hade, av skäl som närmare angavs i kommissionens framställning, kommit att framstå som alltmera oegentligt, att flertalet tjänster skulle tillsättas av länsarbetsnämnderna enligt arbetsmarknadskommissionens direktiv. I realiteten tillsattes tjänsterna merendels av kommissionen, och det vore önskvärt, att gällande författningsbestämmelser även direkt utsade detta. Departementschefen uttalade, att det icke syntes nödvändigt att redan i detta sammanhang fatta slutlig ställning till den av kommissionen föreslagna ändringen beträffande tillsättning av tjänster hos länsarbetsnämnderna. Det föreföll emellertid departementschefen, som om en överflyttning även formellt av beslutanderätten från nämnderna till kommissionen vore motiverad, åtminstone i fråga om dels mera kvalificerade tjänster dels och tjänster, genom vilkas bestridande meritering regelmässigt sker till befattningar av först-

nämnda slag. Riksdagen fann (skrivelse 1942:467), att ändring i berörda nu gällande föreskrifter i ämnet icke utan närmare utredning rörande organisationen av kommissionen och densamma underlydande organ borde komma till stånd. Kungl. Maj:t uppdrog den 30 juni 1942 åt kommissionen att inkomma med förslag till de ändringar, som kommissionen med beaktande av vad riksdagen i sin förenämnda skrivelse anför i fråga om befogenheten att tillsätta tjänster hos länsarbetsnämnderna funne böra vidtagas i *dels* kungörelsen den 7 maj 1940 (nr 328) om länsarbetsnämnder *dels ock* kungörelsen samma dag (nr 329) om statlig ledning av den offentliga arbetsförmedlingen.

I anledning av detta uppdrag har kommissionen nu anfört följande.

Utvecklingen på ifrågavarande område har icke givit kommissionen anledning att frångå sin av departementschefen stödda uppfattning, att tillsättandet av mera kvalificerade tjänster eller sådana tjänster, som kunna betraktas som rekryteringsbas för befordran, under nuvarande förhållanden, då en snabb effektivisering av arbetsförmedlingen är oundgängligen nödvändig, böra till sättas centralt eller i varje fall under noggrann central övervakning. Emellertid har kommissionen i anslutning till de av kommissionen utfärdade anställnings- och avlöningsbestämmelserna för länsarbetsnämndernas och arbetsförmedlingsanstaltarnas personal under innevarande budgetår tillämpat följande förfaringssätt vid tjänstetillsättning.

Efter kungörande i allmänna tidningarna ingivas ansökningshandlingar till vederbörande länsarbetsnämnd. Nämnden översänder efter granskning handlingarna till kommissionen jämte eget yttrande. Därvid uppför nämnden som regel tre av de sökande på förslag, i vissa fall färre, i vissa fall större antal, samt föreslår som regel en av de sökande till erhållande av befattningen i fråga. Finner kommissionen, att de på förslag uppförda sökandena äro kompetenta för befattningen och att de böra ifrågakomma framför andra medsökande, bemyndigar kommissionen nämnden att till befattningen utse en av de på förslaget uppförda. I förekommande fall utesluter kommissionen någon av de sökande från förslag respektive förklarar, att någon av dem, som icke uppförts på förslag, bör kunna komma ifråga jämte de på förslaget uppförda. Nämnden förordnar därefter befattningshavaren. Detta innebär å ena sidan icke någon garanti för att under alla förhållanden den mest förtjänte blir förordnad på befattningen, men å andra sidan innebär systemet en garanti för att icke inkompetenta personer förordnas såsom befattningshavare vid arbetsförmedlingen. Då nämnden fattar det formella beslutet om tjänstens tillsättande, kan den därmed missnöjde hos kommissionen överklaga beslutet.

Kommissionen har funnit, att detta system för tjänstetillsättning, som givetvis avser tjänster av mera stadigvarande art, fungerat i stort sett tillfredsställande. Då detsamma icke strider mot innebörden i gällande föreskrifter, har kommissionen — även om en förändring av kungörelsernas ordalydelse vore önskvärd — ansett sig böra före fullgörandet av Kungl. Maj:ts nämnda uppdrag den 30 juni 1942 avvakta ytterligare erfarenhet av nuvarande system för tjänstetillsättning.

Departementschefen har beträffande utvecklingen på arbetsmarknaden redan hösten 1939 anfört följande.

Vid tidpunkten för utbrottet av nu pågående stormaktskrig befann sig det svenska näringslivet i en period av utpräglad högkonjunktur med hög och stabil sysselsättningsnivå. Sysselsättningen inom industrin, som alltsedan den stora arbetslöshetskrisen i början av 1930-talet, företett en — med undantag för säsongmässiga variationer — i stort sett fortlöpande ökning befann sig på en nivå, som med cirka 20 procent översteg siffran för första kvartalet 1935. Till

de goda konjunkturerna bidro i hög grad det gynnsamma läget för våra exportvaror samt den mycket omfattande bostadsproduktionen. Jämsides med den ökade sysselsättningen minskade arbetslösheten. Den genomsnittliga arbetslösheten inom fackförbunden, som år 1935 uppgick till 15 procent, utgjorde år 1939 endast 9.2 procent. Antalet rapporterade arbetslösa utgjorde under år 1939 i genomsnitt 17,556 mot 61,581 år 1935. Krigsutbrottet synes ej ha medfört några omedelbara verkningar i fråga om sysselsättningen inom industrin. Sålunda redovisades för sista kvartalet 1939 ett indextal för sysselsatta arbetare av 118.6 (1935 = 100), vilket med mer än två enheter översteg 1938 års motsvarande siffra. Till följd av de ökade inkallelserna till militärtjänst, var den under höst- och vintermånaderna som regel inträdande ökningen av antalet arbetslösa avsevärt mindre accentuerad än som normalt brukar vara fallet. Så exempelvis utgjorde antalet hjälpsökande arbetslösa i december 1939 14,940 mot 23,603 för samma månad närmast föregående år. I april 1940 var motsvarande antal 9,872 mot 24,893 i april 1939.

De av krigsutbrottet förorsakade rubbningarna för näringslivet blevo ej särskilt kännbara under de första månaderna därefter, vilket den relativt höga sysselsättningen under 4:e kvartalet 1939 utvisar. Inom landet upplagrade råvaror, ävensom det förhållandet att varuutbytet med främmande länder, även transocean, för en tid kunde fortgå, till och med i ökad omfattning, bidrog här till. Genom den från och med april månad 1940 så gott som fullständiga handelsavspärningen västerut skärptes emellertid svårigheterna. Särskilt för exportindustrierna och då främst för trävaru- och massaindustrierna medförde avspärningen omedelbara verkningar. Till det vid denna tid inträffande försämrade sysselsättningsläget bidrog i hög grad den successivt skeende avveckling av byggnadsverksamheten, som inträdde i och med att redan påbörjade byggnadsarbeten blevo färdigställda. Den genom nämnda faktorer minskade sysselsättningen framgår därav att sysselsättningsindex sjönk till 107.5 under tredje kvartalet 1940 i stället för att uppvisa en normalt säsongbetonad stegring. Trots de omfattande militärinkallelserna utvecklade sig arbetslöshetssituationen i ogynnsam riktning. Efter en säsongmässig nedgång under sommaren 1940 stegrades antalet hjälpsökande arbetslösa kraftigt under hösten samma år samt framför allt under de första månaderna av år 1941. Under månaderna april—juni 1941 var antalet hjälpsökande arbetslösa respektive 30,552, 24,856 och 20,656 mot 9,872, 7,876 och 6,935 under motsvarande månader året förut. I genomsnitt för de tre månaderna var sålunda arbetslösheten mer än tre gånger så stor under 1941 som under 1940. Till den mindre tillfredsställande utvecklingen bidrog — fränsett den arbetslöshet som blev en oundviklig följd av den omställningsprocess inom industrin, som avspärning och försvarsproduktion nödvändiggjorde — i hög grad den förlamning, som enligt vad nyss antytts drabbade byggnadsindustrin, speciellt bostadsbyggandet i de större städerna. Såväl ur arbetslöshetssynpunkter som med hänsyn till angelägenheten av att förhindra en hotande svårartad bostadsbrist måste i den uppkomna situationen statsmakternas strävan med kraft inriktas på åtgärder, ägnade att stimulera bostadsbyggandet. För de åtgärder, som vidtagits i detta syfte har jag redogjort i annat sammanhang. Här vill jag endast påpeka den kraftiga förbättring av sysselsättningen inom byggnadsfacken, som kunnat konstateras. Talet för den procentuella arbetslösheten inom nämnda fack, som i september 1940 var uppe i 24.3, hade i september 1941 nedgått till 16.7 samt ett år senare till endast 8.6.

Sedan under sommaren 1941 byggnadsproduktionen kommit i gång och omställningen av industrin i övrigt verkställdts efter de ändrade förhållandena, inträdde en märkbar förbättring i fråga om sysselsättningen. Den arbetslöshetskris, som syntes hota, övervanns i huvudsak under året och den säsong-

mässiga uppgången i arbetslösheten under vintermånaderna var mindre markerad än föregående år. Antalet hjälpsökande under vinterhalvåret 1941—1942 var dock ej obetydligt. För envar av månaderna januari och februari 1942 rapporterades sålunda över 25,000 hjälpsökande arbetslösa.

Den under 1941 års senare hälft inträdda förbättringen i arbetstillgången övergick ganska snart inom vissa områden till en markant brist på arbetskraft. Framförallt gällde detta skogsbruket och jordbruket men även den med beställningar för försvarsändamål sysselsatta verkstadsindustrin. De arbetsmarknads-politiska åtgärderna måste i det sålunda förändrade läget inriktas på överföring av den ledigblivna arbetskraften till bristområdena. För detta ändamål blev det nödvändigt att, förutom en intensifiering av arbetsförmedlingsverksamheten, vidtaga särskilda åtgärder. Verkstadsindustrins arbetskraftsbehov har man sökt fylla genom anordnande av beredskapskurser för yrkesutbildning, framförallt till mekaniker och svetsare. Ehuru en tämligen konstant brist förelagat på för verkstadsindustrin skolade arbetare, synes dock behovet härav ha kunnat tillgodoses utan några mera vittgående ingripanden.

För tillgodoseende av skogsbrukets behov av arbetskraft måste omfattande åtgärder vidtagas. Förutom propaganda för skogsarbete, anordnande av yrkesutbildning för den ovane m. m. tillerkändes ovana arbetare och deras familjer vissa ekonomiska förmåner under första anställningstiden i skogen. Genom dessa åtgärder kunde under år 1941 skogsbrukets arbetskraftsbehov tillgodoses i relativt tillfredsställande omfattning. Jämväl för jordbrukets del kunde arbetskraftsbehovet i stort sett fyllas.

Den under år 1941 inträdda tendensen på arbetsmarknaden har i huvudsak fortsatt under år 1942. Inom metallindustrin, enkannerligen verkstadsindustrin, har sysselsättningen fortsatt att växa. Inom konsumtionsvaruindustrierna och de skogsförädlande exportindustrierna har sysselsättningsnivån i stort sett bibehållit sig på en oförändrad, ehuru lägre nivå än före krigsutbrottet. Inom byggnadsverksamhet och byggnadsämnesindustrierna har återhämtningen fortsatt i ett hastigare tempo än under 1941. Index-talet för den totala sysselsättningen inom de industriella arbetsområdena stegrades under året från 104.7 under första kvartalet till 114.7 under fjärde kvartalet. Den i början av året ännu förefintliga lediga arbetskraften uppsögs ganska snabbt. Antalet hjälpsökande arbetslösa, som i januari 1942 utgjorde 25,259, hade sålunda sjunkit till i juni 7,941 samt i oktober 6,377. Under november och december noterades en säsongmässig uppgång i antalet arbetslösa, som dock var avsevärt svagare accentuerad än som normalt brukar vara fallet. Det gynnsamma sysselsättningsläget avspeglas även i fackförbundens rapporter rörande arbetslösheten, vilka för år 1942 utvisa ett genomsnittstal av endast 7.5 procent.

I och med att den vid 1942 års ingång ännu förefintliga arbetskraftsreserven absorberades, förmärktes en tilltagande svårighet att tillgodose det totala behovet av arbetskraft. Starkast gjorde detta sig kännbart inom de områden varest efterfrågan på arbetskraft tidigare gjort sig mest gällande, nämligen skogsbruket och jordbruket. Knappheten på kunniga specialarbetare inom verkstadsindustrin var därjämte fortfarande mycket stor. Tillgodoseendet av jordbrukets behov av arbetskraft nödvändiggjorde ett flertal åtgärder. Bland annat voro arbetsblocken föremål för en omorganisation och effektivisering. Genom samarbete mellan arbetsförmedlingarna samt skolor, ungdoms- och andra organisationer tillfördes jordbruket frivillig arbetskraft i ej obetydlig omfattning. Genom dessa åtgärder och tack vare hempermittering av inkallade kunde jordbrukets arbetskraftsbehov under året hjälpligt fyllas.

Liksom under år 1941 framstod frågan om tillgodoseende av skogsbrukets behov av arbetskraft som ett av de mest svårlösta arbetsmarknadsproblemen. Skogsägarnas efterfrågan på arbetskraft var under hela året synnerligen stor.

För att stimulera till kvarstannande i skogen blevo de extra förmåner, som tidigare tillerkänts den i skogen sysselsatta ovana arbetskraften, under året kompletterade med förflyttningsbidrag, utbildningsbidrag och familjetillägg. Trots detta visade det sig emellertid, att tillströmningen av arbetskraft till skogsavverkningarna ej var tillräcklig för att fylla behovet. På initiativ av arbetsmarknadskommissionen organiserades därför ett system med s. k. riksarbetslag, innebärande att en del av de inom industrin sysselsatta arbetarna tillfälligtvis överfördes till skogsarbete. Riksarbetslagen rekryterades i första hand från sågverks- och massaindustrierna. Genom systemet med riksarbetslag tillfördes skogsbruket ett under året växande antal arbetare, som i december månad stigit till omkring 6,500. Ej heller dessa åtgärder visade sig emellertid tillräckliga för att tillgodose arbetskraftsbehovet. Under hela senare hälften av år 1942 översteg det för skogsavverkningarna behövliga antalet arbetare tillgången med mer än 30,000. I oktober var siffran uppe i cirka 40,500. Då någon arbetskraftsreserv nu ej fanns att tillgå och överförandet av ytterligare arbetare från andra verksamhetsområden ställde sig synnerligen svårt, bringades vissa bestämmelser i lagen om tjänsteplikt i tillämpning. Sälunda stadgades genom kungörelse den 13 november 1942 (nr 878) skyldighet för 1943 års värnpliktsklass att utföra viss kvantitet arbete inom skogsbruket eller torvhanteringen. Bland övriga under året vidtagna åtgärder i syfte att tillgodose skogsbrukets och jordbrukets arbetskraftsbehov må nämnas införande av arbetsförmedlingstvång för torvhanteringen samt byggnadsverksamhet, varigenom åsyftades att förhindra att tillströmningen av arbetskraft till sistnämnda verksamhetsområden skedde på bekostnad av skogs- eller jordbruket.

I fråga om det aktuella läget anför departementschefen följande.

Under de hittills förflutna månaderna av år 1943 har läget på arbetsmarknaden i stort sett ej undergått andra förändringar än sådana, som sammanhänga med säsongutvecklingen. Den redan tidigare kännbara bristen på arbetskraft inom viktiga produktionsområden har framträtt allt starkare. I fråga om skogsbruket förbättrades dock situationen genom de under 1942 beslutade åtgärderna. Det anmälda ytterligare arbetskraftsbehovet utgjorde sälunda enligt vad jag inhämtat i april 20,900 mot cirka 38,400 i december 1942. Till följd av den goda sysselsättningen uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa den 30 april 1943 till endast 7,206 personer, en för denna årstid ovanligt låg siffra. Liksom under åren närmast förut faller en betydande del härav på rikets tre största städer. På envar av städerna Stockholm och Göteborg kommer cirka en femtedel av de arbetslösa. Av riket i övrigt uppvisa endast Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län mera betydande arbetslöshet. Av de hjälpsökande var mer än hälften sysselsatt med arbeten i statlig eller kommunal regi, delvis av försvaret eller folkförsörjningen angelägen art. Cirka 1,500 åtnjöto dagunderstöd eller kommunalt understöd. Mer än hälften av de arbetslösa utgjordes av personer över 50 år och beträffande vilka svårigheter mött vid överföring till annat yrkesområde.

Den bild som här tecknats av utvecklingen på arbetsmarknaden under krigsåren har endast avsett att belysa densamma i stora drag. Totalbilden återspeglar den mycket goda sysselsättningen inom näringslivet och den synnerligen låga arbetslösheten, som nu bringats ned till en nivå, icke blott lägre än 1939 utan lägre än något år efter 1920. Arbetslösheten inom fackförbunden var sålunda i februari månad 1943 7.1 procent av medlemmarna mot 12.5 procent vid samma tidpunkt föregående år. Som helhetsomdöme kan sägas, att för närvarande en allmän brist på arbetskraft gör sig gällande. Emellertid företedde vissa industrier mindre god arbetstillgång på grund av handelsavspärrningen, vilken å ena sidan medfört brist å vissa importråvaror och å andra sidan ned-

skurit möjligheterna till export av vissa av våra viktigare exportartiklar. Exportsvårigheterna ha som förut nämnts hårdast drabbat sågverk, trämassfabriker och pappersbruk. Den vid dessa industrier ledigblivna arbetskraften kunde emellertid i stor utsträckning placeras i skogsarbete. Omplaceringen av arbetskraft från vissa industrier, som lida brist på råvaror, har ställt sig svårare, emedan det här i stor utsträckning rör sig om kvinnlig arbetskraft samt andra arbetare, vilka ej lämpa sig för direkt överföring till befintliga bristområden inom jordbruket samt skogsbruket. Här avsedda industrier äro främst textil- och beklädnadsindustrin, viss del av livsmedelsindustrin samt skofabriker, vid vilka sistnämnda framför allt genom den nyligen införda skoransöneringen betydande inskränkningar ägt rum eller kunna befaras. Vid sist berörda industrier har i viss utsträckning korttidsarbete tillämpats. För överförande av inom sagda industrier överflödigt arbetskraft har igångsatts särskilda kurser för omskolning av framförallt kvinnorna. Sådana kurser ha sålunda anordnats i verkstadsarbete m. m.

I övriga frågor har departementschefen anfört följande.

De åtgärder, som enligt vad i det föregående nämnts, vidtagits för att tillgodose arbetsmarknadens, framförallt skogsbrukets, behov av arbetskraft ha ej kunnat komma till stånd utan betydande kostnader för det allmänna. Jag vill sålunda erinra om, att innevarande års riksdag å förskottsstaten för försvarsväsendet anvisat ett anslag å 40 miljoner kronor till åtgärder för reglering av arbetsmarknaden. En närmare redogörelse för ifrågavarande kostnader lämnas i samband med framläggande av förslag denna dag angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1942/43 m. m.

Vad angår den sannolika utvecklingen på arbetsmarknaden har arbetsmarknadskommissionen givit uttryck för den uppfattningen, att — enligt nu bedömbara förutsättningar — arbetsmarknaden under fortsättningen av innevarande år komme att kännetecknas av ett stabilt läge på den under det senaste året uppkomna höga sysselsättningsnivån. Skulle denna bedömning visa sig vara riktig, vilket finnes anledning förmoda, torde man böra räkna med att de hittills vidtagna åtgärderna för tillgodoseende av arbetskraftsbehovet komma att bestå.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att man redan nu har att beakta de rubbningar inom näringslivet med åtföljande risk för arbetslöshet, vilka kunna komma att uppstå vid övergång till mera normala förhållanden. Jag vill härvid erinra om att chefen för finansdepartementet enligt av Kungl. Maj:t den 19 mars 1943 erhållet bemyndigande låtit föranstalta om utredningar av ekonomiska spørsmål, sammanhängande med omställningen efter ett vapenstillestånd, vid vilka utredningar arbetsmarknadskommissionen förutsatts skola medverka.

Arbetsmarknadskommissionen har ansett arbetslöshetslindrande åtgärder under nästa budgetår böra vidtagas enligt i stort sett oförändrade principer. Endast ifråga om arkivarbetena har kommissionen föreslagit vissa ändringar innebärande en uppdelning av arbetena efter de hjälpsökandes kompetens samt ändrade grunder för lönesättningen. Förutom berörda båda frågor och i samband därmed torde emellertid jämväl vissa andra med arkivarbetena sammanhängande spørsmål böra upptagas till övervägande. Med hänsyn till den korta tid som stått mig till buds har detta emellertid ej varit mig möjligt. På grund härav torde nu gällande principer beträffande arkivarbetena böra tills vidare tillämpas oförändrade.

Vattenavledningsföretaget Lyckebyån. I skrivelse den 6 mars 1943 har *lyckebyåutredningen* hemställt om medel för företagets fullföljande.

Av utredningen framgår, att enligt de ursprungliga kostnadskalkylerna (jfr prop. 1937: 300 sid. 46) de kostnader, som skola stanna å statsverket, beräknats till 331,000 kronor, samt att de utgifter, som icke skola stanna å statsverket, utan endast utgöra förskott (rörelsekapital), belöpa sig till 832,924 kronor. Av sålunda erforderliga medel hava redan anvisats, av 1936 års riksdag 250,000 kronor, av 1937 års riksdag 200,000 kronor, av 1938 års riksdag 100,000 kronor, av 1939 års lagtima riksdag 150,000 kronor och av 1940 års lagtima riksdag 289,500 kronor eller tillhopa 989,500 kronor. Enligt ett mellan utredningen och entreprenören upprättat, av Kungl. Maj:t den 28 juni 1941 godkänt tilläggskontrakt har sedermera överenskommelse träffats därom, att av merkostnaderna för övergång till gengasdrift för de vid arbetena använda maskinerna ett belopp av högst 100,000 kronor skulla falla på statsverket. De sammanlagda kostnaderna för företagets genomförande skulle sålunda uppgå till $(331,000 + 832,924 + 100,000 =) 1,263,924$ kronor.

I skrivelse den 6 mars 1943 erinrar *Lyckebyåutredningen* om att enligt den nya överenskommelse, som med Kungl. Maj:ts godkännande träffats med entreprenören, arbetet skulle vara slutfört i februari månad 1944, varför man måste räkna med att efter arbetets vederbörliga avsynande och godkännande den återstående entreprenadsumman komme att utbetalas under förra hälften av år 1944. Utredningen beräknar i anslutning härtill medelsbehovet under nästa budgetår för vattenavledningsföretagets fullföljande till 207,100 kronor. Därjämte hemställes om 50,000 kronor för anskaffande av traktorer och större plogar för djupplöjning av vissa delar av det torrlagda området.

Över framställningen har *lantbruksstyrelsen* avgivit utlåtande.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Till bestridande av de kostnader för vattenavledningsföretaget Lyckebyån, vilka skola stanna å statsverket, hava medel genom tidigare beslut redan reserverats. Lyckebyåutredningen räknar, som nämnts, med att arbetena med vattenavledningsföretaget skola vara i huvudsak slutförda under början av år 1944, vid vilken tidpunkt medel för gäldande av återstående delen av entreprenadsumman böra vara tillgängliga. Utredningens framställning i denna del, innebärande att ytterligare ett belopp av 207,100 kronor ställes till förfogande, är jag beredd tillstyrka.

Förslaget att de genom företaget torrlagda områdena skulle genom utredningens försorg och på statens bekostnad djupplöjas, finner jag jämväl ändamålsenligt. Innan medel ställas till förfogande för sagda ändamål, torde emellertid böra undersökas, huruvida icke kostnaderna härför kunna nedbringas genom att djupplöjningen utföres genom egnahemsstyrelsens försorg eller med dess medverkan. Tills vidare torde emellertid de av utredningen beräknade kostnaderna härför böra godtagas. I enlighet härmed skulle för företaget för nästa budgetår behöva beräknas $(207,100 + 50,000) 257,100$ kronor såsom rörelsekapital åt företaget.

De medel, som tidigare reserverats för företaget hava utgått av de jämlikt riksdagens medgivande i samband med anslag till reservarbeten anvisade särskilda medlen till främjande av företagsverksamhet. Jämväl för den fortsatta finansieringen av företaget anser jag, att man bör anlita angivna särskilda medel. På en senare prövning torde få bero, huruvida och i vilken mån ifrågasvarande kostnader definitivt böra gäldas av arbetslöshetsanslaget. Såsom vid

tidigare tillfällen framhållits kan det sannolikt vid en slutlig reglering komma att befinnas riktigast, att avdikningsmedel helt eller delvis tagas i anspråk för ändamålet och att motsvarande belopp samtidigt tillföres berörda anslag.

Komplettering av ofullständiga jordbruk. I skrivelse den 13 april 1943 har *Blekinge läns hushållningssällskap* gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för fortsatt inventering av de ofullständiga jordbruken i Blekinge län.

Härom anför *departementschefen* för egen del följande.

Såsom jag förut erinrat räknade jag vid framläggandet av fjolårets proposition, nr 344, angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. med att den pågående inventeringen av de s. k. ofullständiga jordbruken i Blekinge län skulle komma att fortsätta jämväl under budgetåret 1943/44, för vilket budgetår medelsbehovet beräknades till 10,000 kronor. Hushållningssällskapet har uppskattat kostnaderna för nästa budgetår till 12,000 kronor. Då emellertid enligt vad jag inhämtat en viss reservation å tidigare anvisade belopp torde komma att kvarstå vid utgången av innevarande budgetår, torde det förut beräknade beloppet, 10,000 kronor, bliva tillräckligt. Jag tillstyrker, att sagda belopp må under nästa budgetår bestridas av de särskilda medlen till främjande av företagsamhet.

Företagarföreningar inom vissa län. Företagarföreningarna hava till uppgift att befordra möjligheterna för lönande småföretagsverksamhet i vederbörande län. Verksamheten omfattar dels långivning på fördelaktiga villkor samt i vissa fall subvention, dels ock konsulentverksamhet av teknisk och kommersiell natur.

Såsom bidrag till bestridande av de löpande kostnaderna för verksamheten erhålla företagarföreningarna statsbidrag från ett under tionde huvudtiteln upptaget anslag till Upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om hantverk och småindustri. För budgetåret 1942/43 hava föreningarna tilldelats sammanlagt 60,000 kronor, fördelade på följande sätt:

Norrbottnens småindustriförening u. p. a.	kronor	9,500
Västerbottnens företagareförening u. p. a.	»	9,000
Jämtlands läns företagareförening u. p. a.	»	8,000
Västernorrlands läns företagareförening u. p. a.	»	9,000
Gävleborgs läns företagareförening u. p. a.	»	8,000
Värmlands läns företagareförening u. p. a.	»	8,000
Bohusläns företagareförening u. p. a.	»	8,500
		Summa kronor 60,000

Samtliga hittills bildade företagarföreningar hava av staten erhållit understöd med inalles 2,244,500 kronor, därav 1,490,000 kronor såsom lån och 754,500 kronor såsom subvention.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Företagarföreningarna hava visat sig fylla en betydelsefull uppgift för befordrande av småföretagsverksamheten inom de län, där sådana föreningar bildats. Jag anser därför nämnda föreningar vara förtjänta av fortsatt stöd från statsmakternas sida i samma former som hittills. För nästa budgetår

torde ett lika stort belopp som det för innevarande budgetår beräknade, eller i runt tal 500,000 kronor, vara erforderligt för ändamålet. Detta bör lämpligen — liksom hittills huvudsakligen skett — anvisas från medlen till främjande av företagsverksamhet.

Medelsbehovet för budgetåret 1943/44. Kommissionen har uppskattat medelsbehovet för arbetsmarknadsreglerande åtgärder under budgetåret 1943/44 till 73.0 miljoner kronor med följande fördelning på anslag och utgiftstitlar. Under rubriken »regleringsanslaget» redovisas de utgifter, vilka kommissionen anse böra bestridas från förskottsstat. För jämförelsens skull angivas här även de för verksamheten under budgetåret 1942/43 beräknade beloppen, vilka anses komma att helt tagas i anspråk.

	1942/43	1943/44		Summa
		Arbetsmarknadsanslaget	Regleringsanslaget	
Statliga ber.-arb. i SAK:s regi.....	16.00	1.0	7.0	8.0
» » » andra myndigheters regi	5.00	2.0	1.0	3.0
Arkivarbeten och musikerhjälp	1.15	1.0	—	1.0
Statskommunala beredskaps- och reservarbeten	4.13	2.0	1.0	3.0
Kontantunderstödsverksamhet	2.00	2.5	—	2.5
Beredskapskurser	2.20	—	2.5	2.5
Arbetsblock	0.45	—	0.5	0.5
Jordbruksläger.....	0.70	—	0.7	0.7
Skoghuggarkurser och riksarbetslag m. m.....	5.50	—	6.5	6.5
Förflyttningsbidrag m. m. till arbetslösa och riksarbetare.....	8.60	—	16.0	16.0
Resebidrag	1.02	0.5	1.5	2.0
Uttagning med tjänsteplikt.....	14.00	—	20.0	20.0
Kojor och kojinventarier	13.12	—	3.0	3.0
Statliga stenbeställningar	1.50	2.0	—	2.0
Övrig verksamhet	0.43	0.5	0.3	0.8
Till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande av företagsverksamhet m. m.	—	1.5	—	1.5
Summa milj. kronor	75.80	13.0	60.0	73.0

Vad rör anslagen under rubriken Statens arbetsmarknadskommission m. m. har kommissionen uppskattat medelsbehovet under budgetåret 1943/44 för avlöningar till 7,500,000 kronor och för omkostnader till 4,500,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Vid sin uppskattning av medelsbehovet för arbetsmarknadsreglerande åtgärder under nästa budgetår har arbetsmarknadskommissionen, i avsaknad av säkra hållpunkter för ett bedömande av utvecklingen på längre sikt, räknat med att behovet av arbetslöshetslindrande åtgärder i huvudsak komme att begränsas till att avse sådana personer inom yrkesområden med mindre tillfredsställande sysselsättning — stenindustrin, trävaru-, läder-, hår- och gummivaruindustrierna m. fl. — som på grund av åldersskäl eller annan anledning icke lämpligen kunna överföras till annat yrkesområde. Från sagda utgångspunkter har kom-

missionen uppskattat det för bekämpande av arbetslösheten erforderliga beloppet till 11,500,000 kronor att anvisas under anslaget till Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. Under antagande att Kungl. Maj:t skulle finna ett belopp av 1,500,000 kronor tillräckligt för främjande av företagsverksamhet har kommissionen föreslagit att ifrågakvarande anslag upptages till 13,000,000 kronor.

Kostnaderna för den med krisläget förbundna regleringen av arbetsmarknaden för tillgodoseende av vissa arbetsmarknadens bristområden, framförallt skogs- och jordbruket, med arbetskraft har kommissionen såsom framgår av den lämnade redogörelsen ansett komma att för nästa budgetår uppgå till i runt tal 60 miljoner kronor. I detta belopp har jämväl inräknats kostnaderna för vissa beredskapsarbeten, som igångsättas med hänsyn till försvarets eller folkförsörjningens krav, ävensom beredskapskurser för verkstadsindustrin och kurser för utbildning av reservarbetskraft.

Vad till en början angår det belopp, som under nästa budgetår kan komma att erfordras för vidtagande av åtgärder för bekämpande av arbetslösheten, kan detta givetvis nu endast approximativt beräknas. Ehuru anledning finnes förmoda att arbetslösheten under den närmaste tiden kommer att hålla sig på samma låga nivå som under det sistförflutna året, kan man ej bortse från att en ökning i arbetslösheten kan komma att inträda på grund av ytterligare driftinskränkningar inom de industrier, vilkas tillverkning är baserad på importråvaror. Även om den lediga arbetskraften till stor del så småningom kan överföras till andra yrkesområden, tager detta dock en viss tid, under vilken arbetslöshets hjälp i en eller annan form torde behöva utgå. Arbetsmarknads-kommissionen har uppskattat det för arbetslöshetslindrande åtgärder erforderliga medelsbehovet till 11,500,000 kronor, varav 5,000,000 kronor beräknats för bestridande av utgifter för statliga beredskapsarbeten samt statskommunala beredskaps- och reservarbeten. Kommissionen har härvid utgått från att, i enlighet med vad kommissionen föreslagit, kostnaderna för sådana beredskapsarbeten, som igångsättas med hänsyn till försvarets eller folkförsörjningens krav och vilka beräknats draga en kostnad av 9,000,000 kronor, böra bestridas från anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet. Emellertid anser jag — såsom jag framhåller vid framläggande av förslag denna dag om uppförande å beredskapsstat för försvarsväsendet av ett särskilt anslag till kostnader för överflyttning av arbetskraft — att jämväl kostnaderna för beredskapsarbeten, som komma till stånd med hänsyn till försvarets eller folkförsörjningens krav, böra — i den mån de icke bestridas från anslag under fjärde huvudtiteln — bestridas från anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.

Trots vad jag nyss anfört rörande bestridande av kostnaderna för beredskapsarbetena, torde med hänsyn till den nuvarande ringa arbetslösheten anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering icke behöva upptagas till mer än 13,000,000 kronor, varav 500,000 kronor böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande av företagsverksamhet. Skulle förhållandena utveckla sig så att medelsbehovet kommer att visa sig större, torde frågan härom få underställas 1944 års riksdag.

Kostnaderna för att tillgodose arbetsmarknadens bristområden med arbetskraft ha ansetts böra hållas skilda från utgifterna för arbetslöshetsändamål och i motsats till dessa redovisas å förskottsstaten. För bestridande av ifrågakvarande kostnader föreslår jag i samband med framläggande av förslag denna dag angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44, att å sagda beredskapsstat uppföres ett anslag till Kostnader för överflyttning av arbetskraft av 50 miljoner kronor, vilket belopp nära ansluter sig till arbetsmarknads-kommissionens beräkningar, sedan kostnaderna för de tidigare omnämnda beredskapsarbetena för försvaret m. m. frändragits.

Jämväl kostnaderna för arbetsmarknadskommissionens centrala förvaltning, länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna bliva beroende av utvecklingen på arbetsmarknaden under nästa budgetår. De härutinnan uppgjorda kostnadskalkylerna kunna därför endast bliva approximativa. Som kommissionen framhållit beräknas de för innevarande budgetår anvisade anslagen till såväl avlöningar som omkostnader (4,600,000 respektive 2,250,000 kronor) komma att betydligt överskridas. Då de nuvarande omfattande regleringsåtgärderna på arbetsmarknaden måste antagas komma att bestå jämväl under nästa budgetår, synes en höjning av anslagen till arbetsmarknadsregleringens administration vara oundviklig. Å andra sidan torde den faktiska medelsförbrukningen under innevarande budgetår icke böra vara uteslutande vägledande vid anslagsberäkningen. Med hänsyn till svårigheterna att nu kunna bedöma utvecklingen synes anslagsberäkningen böra grundas på antagandet att den nuvarande medelsförbrukningen kan bringas att nedgå. Jag beräknar därför anslaget för nästa budgetår till Statens arbetsmarknadskommission: Avlöningar till 6,000,000 kronor och till Statens arbetsmarknadskommission: Omkostnader till 3,500,000 kronor.

Utskottet.

Såsom framgår av den i propositionen lämnade redogörelsen är arbetslösheten för närvarande lägre än den varit något år efter 1920. Samtidigt har en allmän brist på arbetskraft ställt myndigheterna inför svårlösta arbetsmarknadsproblem. Ett flertal åtgärder ha under år 1942 vidtagits för att tillföra jord- och skogsbruk erforderlig arbetskraft. Därjämte har arbetsförmedlingstvång införts för torvhantering och byggnadsverksamhet i syfte att förhindra tillströmning av arbetskraft till dessa verksamhetsområden på bekostnad av jord- eller skogsbruket.

De redan tidigare införda utbildnings- och förflyttningsbidragen m. m. till vid skogsarbete ovana arbetare ha utgått även under år 1942. Därjämte ha under vissa villkor till de s. k. riksarbetslagen utgått särskilda förflyttningsbidrag å 2 kronor respektive 2 kronor 50 öre för dag. Dessa arbetslag rekryteras från såväl industrin som kommunala verk. Det har ansetts rimligt, att ifrågavarande arbetare under den tid de tillfälligtvis hänvisats till skogsarbete icke borde få vidkännas någon mera avsevärd minskning i sina inkomster. Det totala antalet i skogen sysselsatta riksarbetare steg vid slutet av år 1942 till omkring 6,500, men har därefter successivt minskats och utgjorde, enligt vad utskottet inhämtat, vid slutet av april detta år 575.

I vilken utsträckning och under vilka former det kan bliva nödvändigt att jämväl under nästa budgetår vidtaga särskilda åtgärder för att tillföra jord- och skogsbruk erforderlig arbetskraft läser icke nu kunna bedömas. Såsom i motionerna I: 314 och II: 445 framhållits är det i främsta rummet av vikt, att i jordbruket sysselsatt arbetskraft icke till förfång för jordbruket drages till andra verksamhetsområden och att vana skogsarbetare icke lämna skogen för annan sysselsättning. Det ankommer på länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingsanstalterna att noga tillse efterlevnaden av de bestämmelser, som meddelats till förhindrande av sådan överflyttning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t den 20 november 1942 uppdragit åt arbetsmarknadskommissionen och bränslekommissionen att skyndsamt verkställa undersökning beträffande möjligheten att intensifiera skogsarbetet

genom utsträckning av den vana skogsarbetarkårens arbetssäsong eller utökning annorledes av dess arbetsinsatser. Enligt vad utskottet inhämtat är denna undersökning numera slutförd. Ett förslag i ämnet väntas kunna inom den närmaste tiden föreläggas Kungl. Maj:ts prövning.

I förenämnda motioner ha föreslagits vissa åtgärder för tillgodoseende av berörda önskemål. Sålunda ifrågasättes, om det inte skulle vara möjligt att låta vad motionärerna beteckna såsom rena lyxindustrier under nu rådande förhållanden antingen nedlägga eller inskränka sin verksamhet, så att arbetskraft kunde lösgöras för andra ändamål. Vidare föreslås att skogsbruket tillförsäkras sådan förbättrad avkastning — antingen direkt genom höjda priser på skogsprodukter eller indirekt genom statlig subvention — att skogsägarna erhålla ett förbättrat rotnetto och även kunna höja arbetslönerna. I visst sammanhang med dessa förslag står yrkandet, att systemet med riksarbetslag skall avvecklas och att i den mån subvention till skogsarbetare blir erforderlig, densamma skall utgå lika till alla arbetare.

Utskottet vill icke förneka, att avverkningstvävet utgör en börda för skogsägaren, som ökar i den mån han nödgas anlita högvärdigt virke för utvinningen av ved. Emellertid kommer frågan om högre priser på skogsprodukter eller däremot svarande statssubvention i detta sammanhang i betraktande allenast såsom medel för utökning av den vana skogsarbetarkårens arbetsinsatser. Utskottet anser, att Kungl. Maj:ts ställningstagande till ovanberörda utredning bör avvaktas innan riksdagen ur denna synpunkt upptager berörda fråga till prövning.

Vidkommande ovannämnda motionsyrkanden i övrigt vill utskottet framhålla, att inkallandet av riksarbetslag föranlett irritation och givetvis bör betraktas såsom en nödfallsutväg. Det bör även uppmärksammas, att den för närvarande anlitas i en mycket begränsad utsträckning. Utskottet kan emellertid icke ansluta sig till motionärernas krav på avveckling av denna metod att i ett påfrestande läge tillgodose skogsbrukets behov av arbetskraft. I denna fråga ävensom beträffande förslaget om nedläggande av vissa industrier vill utskottet framhålla, att alla möjligheter att undvika mera omfattande tvångsngripanden för tillgodoseende av ett aktuellt behov av arbetskraft böra omsorgsfullt prövas och utnyttjas.

I vad mån åtgärder för ökande av den vana skogsarbetarkårens arbetsinsatser kan få till följd, att hänvisning av ovan arbetskraft till skogarna kan undvaras, undandraget sig givetvis för närvarande utskottets bedömning. Skulle emellertid sådana hänvisningar erhålla tillnärmelsevis samma omfattning som under den nu förflutna avverkningssäsongen, skulle ett bifall till det i nämnda motioner framlagda förslaget om lika förmåner till alla skogsarbetare få mycket allvarliga konsekvenser. Utskottet avstyrker med hänsyn härtill berörda yrkande.

Såsom ovan framhållits är arbetslösheten för närvarande lägre än den varit något år efter 1920. Det kan förutsättas, att alla möjligheter undersökas att inpassa de kvarvarande arbetslösa i arbetsprocessen. Utskottet delar den uppfattning i denna fråga, som kommit till uttryck i ovan berörda motioner. Enligt

Kungl. Maj:ts förslag skola 2,500,000 kronor avses för kontantunderstöd åt arbetslösa. Utskottet har funnit sig icke kunna biträda i motionerna väckt förslag att nämnda belopp minskas med minst 1,000,000 kronor och vill i detta sammanhang erinra om att från det ifrågavarande beloppet utgår understöd till arbetslösa jämväl under pågående omskolning.

Medeltalet per år i statliga och statskommunala arkivarbeten sysselsatta personer har fortsatt att stiga och utgör för sistlidet kalenderår 355. I statsrådsprotokollet redogöres för ett av arbetsmarknadskommissionen framlagt förslag till ny lönesättning vid dessa arbeten, avseende bland annat att den nu utgående lönen utbytes mot en lägre grundlön, vartill skulle kunna komma särskilda familjetillägg. Med hänsyn till den korta tid, som stått till buds, har departementschefen icke upptagit detta spörsmål till övervägande och på grund härav ansett nu gällande principer beträffande arkivarbetena böra tills vidare tillämpas oförändrade.

Utskottet förutsätter, att frågan om omskolning av till arkivarbeten anmälda ägnas samma omsorg som i fråga om andra grupper arbetslösa. Vidkommande arbetsmarknadskommissionens förslag till ny lönesättning vill utskottet erinra om att ett förslag till införande av familjelön vid dessa arbeten så sent som år 1941 varit föremål för riksdagens prövning. Riksdagen anmälde därvid, att riksdagen icke kunnat undgå att hysa betänkligheter mot att en höjning av arbetsförtjänsten åstadkommes genom införande av familjelön, särskilt med hänsyn till de konsekvenser beträffande lönesättningen vid andra med statsmedel understödda arbeten, som därav kunde befaras uppstå. Såvitt möjligt borde samma lönesystem tillämpas vid arkivarbetena som vid andra i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten. Den ståndpunkt i denna fråga, som sålunda intogs år 1941, kan utskottet nu icke finna skäl att frångå.

Såsom framhålles i ovanberörda motioner I: 314 och II: 445 hava kostnaderna för länsarbetsnämndernas och arbetsförmedlingsanstalternas verksamhet stigit till mycket stora belopp. Stegringen har föranletts av de omfattande och betydelsefulla uppgifter, vilka för närvarande åligga ifrågavarande organ. Utskottet förutsätter emellertid att alla möjligheter till besparingar tillvaratagas och vill framhålla angelägenheten av att frågan om en förenkling av arbetsmetoderna tages under övervägande.

I motionen II: 160 har föreslagits bemyndigande för arbetsmarknadskommissionen att i vissa fall lämna bidrag till kommuner för inrättande och drift av dagvårdsinstitutioner för barn samt tryggande av hemhjälp till familjerna. Utskottet delar motionärernas uppfattning i fråga om önskvärdheten av åtgärder i nämnda syfte. Utskottet vill emellertid erinra, att 1941 års befolkningsutredning framlagt förslag dels i februari 1943 angående statsbidrag till daghem och lekskolor m. m. (statens off. utredn. 1943: 9) och dels den 10 mars 1943 angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet (statens off. utredn. 1943: 15). Då alltså frågan om understöd för dagvårdsinstitutioner och hemhjälp för närvarande är beroende av Kungl. Maj:ts prövning har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka motionen.

Kungl. Maj:ts förslag i ovan ej särskilt berörda delar föranleda icke erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

1) till *Statens arbetsmarknadskommision m. m.: Avlöningar* ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor,

2) till *Statens arbetsmarknadskommision m. m.: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3,500,000 kronor,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 314 och II: 445 i vad desamma avse anslagsfrågan till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* ett reservationsanslag av 13,000,000 kronor,

II. att motionerna I: 314 och II: 445, i vad nämnda motioner ej behandlats under I. här ovan, samt motionen II: 160 må anses besvarade genom vad utskottet anført.

Stockholm den 18 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Torsten Ström, Bernhard Nilsson, Bäckström, Sven Larsson, Bäcklund, Karl Andersson, friherre De Geer, Gustaf Karlsson, Ekströmer* och *Persson* i Skabersjö; samt

från andra kammaren: herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Mårtensson, Viklund*, fru *Alvén*, herrar *Pettersson* i Dahl, *Åkerström* och *Eriksson* i Frägsta.

Reservation

av herrar *friherre De Geer, Ekströmer, Persson* i Skabersjö, *Hansson* i Rubbestad, *Pettersson* i Dahl och *Eriksson* i Frägsta, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse.

»Såsom framgår — — — alla arbetare.

Utän tvivel drages arbetskraft från jordbruket på den grund att industrin kan erbjuda högre arbetsförtjänster. Såsom en åtgärd till underlättande av jordbrukets försörjning med arbetskraft synes vad i motionerna anförts om nedläggande eller inskränkande av vissa industrier förtjäna närmare övervägande.

I likhet med motionärerna anser utskottet även, att nu gällande vedpriser icke kunna anses skäligen. En sådan förbättring av skogsbrukets inkomstförhållanden bör enligt utskottets mening komma till stånd, att arbetslönerna kunna höjas och därjämte skogsbruket lämna rimlig avkastning. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t tager denna fråga under övervägande och under instundande höst förelägger riksdagen erforderliga förslag i ämnet. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att därest direkta subventioner till skogsarbetare även i fortsättningen skall komma i fråga, sådana böra utgå lika till alla dylika arbetare.

Med hänsyn till erfarenheterna från innevarande avverkningsår synes problemet om tillförande av erforderlig arbetskraft till skogsavverkningen icke kunna på ett tillfredsställande sätt lösas genom inkallande av riksarbetslag. Till den grad har anordningen ställt sig kostsam och medfört irritation, att utskottet i likhet med motionärerna funnit en avveckling av densamma vara nödvändig.

Det har ovan framhållits att arbetslösheten för närvarande är lägre än den varit något år efter 1920. Såsom i motionerna I: 314 och II: 445 framhållits böra alla möjligheter undersökas att inpassa de kvarvarande arbetslösa i arbetsprocessen. Sker så synes för kontantunderstödsverksamheten avsett belopp kunna nedsättas med 1 miljon kronor och det av Kungl. Maj:t till arbetsmarknadens reglering äskade anslaget i enlighet med motionärernas förslag minskas till 12,000,000 kronor.

Medeltalet per — — — utskottet hemställa,

I. att riksdagen — — — 3,500,000 kronor,

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 314 och II: 445 till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* ett reservationsanslag av 12,000,000 kronor,

II. att motionen II: 160 må anses besvarad genom vad utskottet anför.»